

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Schismate

Longueval, Jacques

Lovanii, [1718]

Caput XIV. Præcipua Ecclesiæ Schismata cum eo, quod imminet Ecclesiæ Gallicanæ, comparantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64915)

CAPUT XIV.

Præcipua Ecclesiæ Schismata cum eo,
quod imminet Ecclesiæ Gal-
licanæ, comparantur.

§. I.

De Schismate Novatianorum.

UT diffidia quæ Galliæ Ecclesias hodie in-
festant, justum fidelibus terrorem in-
cutiant, tantum opus est ad antiqua Schif-
mata reflectere animum, ac dispicere, qui-
bus principiis orta sint, quæ mala produxe-
rint, quàm fallacibus artibus usi fuerint eo-
rum Auctores.

Primi, quod Ecclesiam divisit, Schisma-
tis auctores fuerunt Novatus & Novatianus:
quos duos Historici Græci non distinxerunt
ob nominis & dogmatis affinitatem. Nova-
tus *sax & ignis ad constanda seditionis incendia, Epist. 49.*
turbo & tempestas ad fidei facienda naufragia,
hostis quietis, tranquillitatis adversarius, pacis
inimicus, inquit S. Cyprianus: postquam Ec-
clesias Africanas Felicissimi satellitis sui at-
que Diaconi seditione turbaverat, cum sua
tempestate Romam quoque ad evertendam
Ecclesiam navigans, similia illic & paria mo-
litus est. S. Fabiani martyrio Petri Sedes va-
cabat. Ad hanc dignitatem, modestiæ pallio
regens ambitionem, aspirabat Novatianus.
Hunc fovebat Novatus; pluresque ei junge-
bat socios impietatis. Iptis spe sua frustratis
S. Cornelius Pontifex electus Fabiano suc-
cessit.

cessit. Tum tumultuantium furor erupit. Cornelium agnoscere recusantes, Clerum Romanum dividerunt: &, quod dolendum est maximè, nonnulli etiam gloriosi ac boni Confessores ab unitate Ecclesiæ illis incitantibus discessere: quorum accessione Novatiani multum crevit auctoritas. Nulli enim Religioni nocent magis, quàm quorum defectionem apud vulgus excusat probitas morum.

Novatianus nil nisi Ecclesiæ reformationem crepabat, Corneliumque accusabat laxatæ disciplinæ, ac nimix in remittendis peccatis lenitatis. Hæc machina successu non caruit. Nulla enim re aliâ simplicioribus imponunt facilius Novatores, quàm dum occultam vitæ solutioris licentiam rigore supercilii & doctrinæ severioris professione obnubunt. Novatianus adulatrices quaquaversum litteras destinabat, quibus Ecclesias remotiores in Schisma fucis pietatis impelleret. Harum exemplum nactus Cyprianus, quamquam Cornelium jam agnoverat legitimum Fabiani successorem, nova nihilominus Canonice electionis testimonia Româ ad se mitti curavit, quibus in Concilio exhibitis, detectisque Novatiani calumniis, Cornelio Pontifici cum Africanis Episcopis constanter adhæsit. Idem à ceteris Ecclesiis factum. Post hæc Cornelius Novatianum, & qui eum sequebantur, in Romano Concilio damnavit.

Hoc fulmine percussa ambitio, acriore veneni agitati fermento intumuit. Vindictam spirans Novatianus, mox Antipapam se iussit ordinari à suis in vico non procul Româ: ac denuo in Africam misit qui percurrerent

civi-

civitates & domos, omnesque ad Cornelium deferendum pellicerent. Episcopi, rati occurrendum seditionis periculo, cursores sacrilegos vinculo excommunicationis innodatos declararunt. Nihil hac re territus Novatianus, ipsum cum aliquot sociis Novatum in Africam misit, qui novos illic partium suarum Episcopos stabilirent: quod & per Orientis Ecclesias Novatiani fecerunt. Marcianum quoque Arelatensem in Gallia Episcopum palpando circumvenerunt: de quo Cyprianus scribens, Stephanum Papam hortatus est, ut ei de Ecclesia fugato orthodoxum Episcopum substitueret. Fabius etiam Antiochenus clam Novatiani patrocinatus est. Multi tamen Confessores, quos Novatiani deceperant, partim convicti Litteris S. Cypriani, partim conscientiae morsibus agitati, abjurato Schismate ad unitatem Catholicam reverterunt. Denique Novatiani, quantumvis in Nicæno Concilio condemnati, nolentes resipiscere, separatas à Catholicis Ecclesias in Africa & Oriente multo tempore conservarunt. Ex his quæ ad scopum faciunt sequentia notasse sufficiet.

1. Priusquam Novatianus Antipapam se declaraverat, & donec ab apertis contra fidem tradendis erroribus abstinuerat, eum uti Schismaticum præcisè fideles sunt execrati, quòd debitæ legitimo S. Petri Successori obedientiæ se fautoresque suos subduxisset.

2. Schisma mox secuta est Hæresis. Principio non erat nisi simplex à Pontificis obedientia recessus. Sine mora eò ventum est, ut peccatores absolvendi potestas negaretur Ecclesiæ, ut secundæ nuptiæ damnarentur,

ut rebaptizarentur qui ad partes Novatiano-
rum accederent.

3. Novatianorum hæ præcipuæ technæ & doli fuere, quibus ſimpliciores captabant. Clamabant à S. Cornelio Papa relaxari diſci-
plinæ ſeveritatem : introduci ab eo mollem in reconciliandis Deo peccatoribus lenita-
tem : non poſſe eos reconciliari niſi diutur-
nis gravibuſque pœnis probatos. Atqui hæc
ipſa ſunt, quæ contra Bullam Clementis XI.
in Gallia hodie Novatores objectant. Non
habent ſcilicet nova tela quibus impetant ve-
terem doctrinam Eccleſiæ.

4. Novatianis exprobrabant SS. Patres,
quod peccatores ad frugem redire volentes
barbaro ſupercilio & inhumana crudelitate
(quæ longè à Chriſti manſuetudine abſit) de-
venia desperantes in omnia denique crimina
præcipitarent. Eædem ſunt hodie de Janſenii
& Queſnelli fautoribus querelæ.

§. II.

De Schiſmate Donatiſtarum.

Donati Schiſma profundiffimum myſtico
Chriſti corpori vulnus inflixit. Crude-
liſſimæ tyrannorum perſecutiones florentio-
rem reddiderunt Eccleſiam Africanam,
quam Schiſma deſolavit. Tantum verò in-
cendium à ſcintilla leviffima eſt ortum. Diſ-
ceptabatur an Cæcilianus Carthagenſis
Epiſcopus eſſet legitimè ordinatus. Contro-
verſiâ ad Melchiam Papam delatâ, cauſâ
cecidit qui Cæciliano adverſabantur, &
qui Donatiſtæ poſtmodum appellati ſunt. A
ſententia Pontificis ad Concilium appellâ-
runt;

runt; à quo Arelate consentiente Melchiade celebrato iteratam damnationis sententiam retulerunt. Denique à Concilio appellarunt ad Constantinum Imperatorem: qui in gravissimam tantæ pertinaciæ indignationem erumpens exclamavit: *O rabida furoris audacia! sicut in causis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt.* Optat. lib. 1.

At cum quæstio esset de solis factis, de quibus Cæcilianus & qui eum ordinaverant accusabantur, Imperator causâ cognitâ tertio Donatistas condemnavit. At per tot appellationum interpositas moras in tantum excreverant numerum Donatistæ, ut trium tribunalium judicia lata contemnerent. Ad hæc Donatus occupatâ Sede Metropolitanâ factionem novæ dignitatis fulgore sustentabat: malum denique videbatur immedicabile postquam Julianus apostata in imperium successerat. Tunc enim minis, exilio, cædibus, rabie sævitum est in Catholicos. An non his paria à Quesnelli sectatoribus, si auctoritate prævaluerint, sunt timenda? Cum autem Ecclesia Donatistas uti Schismaticos detestata sit, quòd iudicio primum Pontificis, deindè triginta duorum Episcoporum Arelate congregatorum sententiæ submittere se noluerint; an non illos potiori jure uti Schismaticos detestabitur, qui Quesnelli rebellionem sequentes non à Pontifice solùm, sed ab universi ferè orbis Episcopis condemnati sunt?

Duobus titulis plausibilior erat causa Donatistarum quàm Quesnelli sequacium: undè hi multò magis habendi sunt rei quàm Schismatici Africani. 1. Hos inter & Catholicos

licos non nisi mera disciplinæ quæstio verte-
batur, an Cæcilianus ritè & canonicè ordi-
natus esset; cuius decisio ex sola pendebat
probatione factorum, utrùm Cæcilianus,
aut qui eum ordinaverant, Libros Sacros
persecutoribus tradidissent. At verò qui ho-
die deserunt Ecclesiam, concedunt in ipsa,
cui acquiescere nolunt, Constitutione agi
de punctis fidei & *Propositionibus Religionis essen-
tialibus*, quemadmodùm Quesnellus ipse fa-
teri non erubescit.

2. Ingens Donatistarum Episcoporum
multitudo speciosum offerebat populo iis ad-
harendi prætextum. Primianus, unus ex
eorum principibus, trecentos numerabat
sibi consociatos Episcopos: at Constitutio-
nis hostes præter quatuordecim recensere
non posse manifestum est. Quanta in nume-
ro differentia! Et tamen Donatistis expro-
brabat Augustinus quòd pauci essent, si cum
ceteris orthodoxis Episcopis, à quibus se di-
viserant, comparentur.

Ceterùm Quesnelli sectatoribus exprobra-
re licet, quidquid Sanctus hic Doctor ali-
que Episcopi Catholici olim Donatistis ex-
probrarunt: mentiendi impudentiam; ef-
frontem in multiplicandis subscriptionibus
audaciam, quo numerosiores appareant;
recursum ad laica tribunalia; affectatam in
conferendo tergiversationem. Pares inter
se similesque sunt omnium temporum Nova-
tores. Si illi ipsi, qui hodie Jansenium &
Quesnellum sequuntur, præteritis vixissent
temporibus; partes procul dubio secuti fuif-
sent Donatistarum, Arianorum, Luthera-
norum, Anglicanorum, ceterorumque quot-
quot

quot unquam in Ecclesia fuerunt Schismaticorum: temporum enim inter illos, at non ingeniorum discrimen est. *Cum quæque novitas ebullit, statim cernitur frumentorum gravitas, & levitas palearum: tunc sine magno molimine excutitur ab area, quod nullo pondere intra aream tenebatur.* Quæ est ingeniosa Vincentii Lirinensis observatio.

Com-
mon. c 25.

§. III.

De Photii Schismate.

EX ingentibus quæ hoc Schisma secuta sunt malis apparuit, quantum nocere possit Ecclesiæ & Imperio, qui primariam regni Sedem occupans, nixusque favore Principis, ambitionem & superbiam obvolvitur larvâ modestiæ & pietatis. Photius, in quo ingenii dotes cum depravatis affectibus jungentur, in Sedem Constantinopolitanam, dejecto S. Ignatio Patriarchâ, intrusus favore Michaëlis Imperatoris & Bardæ hominis sceleratissimi, qui summâ apud Michaëlem pollebat auctoritate; non se tutum credidit esse nisi obtento Romani Pontificis consensu & approbatione. Itaque ob hanc rem Photius legatos Romam misit, Deo ita disponente, ut à primo Schismatis auctore Primatus agnosceretur Romanæ & Apostolicæ Sedis. Auditis qui à Photio venerant, Pontifex Nicolaus I. Constantinopolim delegavit qui coram de causa cognoscerent, neque tamen ferrent sententiam, sed sibi tanti negotii iudicium reservarent. Sed Pontificii Legati corrupti blanditiis & minis, probatâ Photii ordinatione Ignatium rejecerunt, quidquid

quid ille ad Sedem Apostolicam appellaret. Quâ re intellectâ, Nicolaus acta omnia irrita declaravit, Photiumque excommunicationis sententiâ percussum à fidelium communione removit. Hic verò munivit se coacto Episcoporum sibi faventium Conciliabulo, cui præfidere fecit Imperatorem, transferens Ecclesiasticam jurisdictionem in manus laicæ potestatis inaudito impiæ prævaricationis exemplo, quod Episcopi Schismatici omnes hæctenùs sunt imitati. Verùm interempto Michaële & Barda, Basilius qui successerat Imperator, restituto S. Ignatio, Pontificis in Photium sententiam executioni mandavit.

Spondan.
Epitom.
Baronii ad
ann. 869.

Acta octa-
vi Conci-
lii Gene-
ralis.

Post hæc Adrianus Papa Nicolai successor Legatos Constantinopolim misit, qui octavo Concilio Generali præsiderent. Ad hoc illi duntaxat Episcopi admissi fuere, qui se à Photii communione separaverant. Ceteri poenitentium in morem comparentes rogantur absolvi *per intercessionem Sanctissima Dei Genitricis Mariae, & SS. Apostolorum, & Sanctissimi Papa Nicolai.* Admissi fuere hac conditione, ut subscriberent Formulæ quam Romæ legati attulerant. Hæc autem fidei confessio, quam ad extinguendum Schisma necessariam judicabant Concilii Patres, his notabilibus verbis concepta erat: *Sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & observantes ejus omnia constituta, speramus ut in una communione, quam Sedes Apostolica prædicat, esse mereamur, in qua est integra & vera Christiana Religionis soliditas, promittentes etiam sequestratos à communione Ecclesia Catholica, id est non consentientes Sedi Apostolicae, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria.*

Photius

Photius insignium imposturarum in ipso Concilio convictus, in Monasterio quodam inclusus fuit. At S. Ignatio vitâ functo revixit hominis ambitio. Sedem novis fraudibus occupavit, mittensque de suis aliquos ad Joannem VIII. acceptas ab eo Pontifice litteras simul cum legatis ejus corrupit; ac denique à variis iterum Pontificibus anathemate percussus, tandem à Leone Imperatore, ad quem Stephanus VI. scripserat, secundum Pontificis vota in exilium expulsus fuit. Pax reddita videbatur Ecclesiæ. Sed tam diuturna tempestas seditionis ambitiosos Patriarcharum animos velut pestifer aër infecerat ad consummandum denique Schisma illud infelix, quod Græcorum Ecclesiam & Imperium in miserrimam, quam videmus, servitutem redegit. Quanta in hoc Historiæ compendio documenta, ut Schisma velut malorum omnium fontem abominemur, ac genium etiam noscamus Schismaticorum!

1. Sola impostoris & hypocritæ unius ambitio tantam Ecclesiæ stragem intulit. An ergo securos nos reddet hodierna rebellio Episcoporum, quantumvis paucorum, qui auctoritatem S. Sedis erecta cervice contemnant?

2. Postquam Photius excommunicatus à Papa & depositus, non desit contemptis censuris fungi officio, Catholici Schismaticum eum esse exclamarunt, etsi faventem sibi haberet Imperatorem & multitudinem magnam Episcoporum & Clericorum, qui fidem ei subscriptionibus suis obligaverant: quotquot verò cum eo communicaverant Presbyteri, eos velut Schismaticos Concilium Generale rejecit.

3. In

3. In Photii causa de disciplina duntaxat quaestio agitabatur; quid ergo timendum ab iis, qui ob dogmatis decisionem deficiunt?

4. Corruptae à Photio Pontificum Epistolae, & vis legatis ejus illata ne se ab ejus communione separarent, satis indicant judicasse ipsum necessariam esse cum S. Sede communionem saltem specie tenus, ne Schismaticus appareret.

5. Photius ne auctoritati se subiceret Episcopi Romani, sufficientem titulum credidit quod esset Patriarcha Constantinopolitanus: quippe qui Patriarchas Occidentis subditos esse Romanae Sedi non diffitebatur.

6. Episcopi qui hoc tempore dogmaticae S. Sedis decisioni resisterent, & fulmen communicationis vibratum in eos propter insignem contumaciam; nec tam speciosum haberent rebellionis praetextum, nec tam certum ac potens Principis patrocinium, nec tantam numerositatem Praelatorum sibi faventium, nec tantam eruditionis & sanctitatis famam; quanta horum singula in Photio reluxerunt: & licet haberent haec omnia; fateri nihilominus oporteret, aut eos esse Schismaticos cum Sectaribus suis, aut Photium nunquam fuisse.

§. IV.

*De Schismate Henrici VIII.**Regis Angliae.*

MOres Principum corrupti corrumpunt saepe etiam & Religionem & fidem. Exemplum in Henrico VIII. habemus luctuosum. Illicitus hujus Principis erga foeminam

minam amor, pudenda fuit Schismatis & prætenſæ in Anglia reformationis origo. Poſtquam tori & coronæ ſociam habuerat Catharinam Ferdinandi & Iſabellæ filiam annos decem & octo, prolemque ex ea non unam ſuſceperat, de repudio cogitavit. Quippe conjugalem facem extinxerat adulterinus erga Annam Bolenam amor. Itaque Pontificem rogavit ut matrimonium ſuum nullum irritumque à principio fuiſſe declararet eo prætextu, quod illius contrahendi facultatem per ſubreptitiam Julii II. diſpenſationem obtinuiffet.

Clemens VII. qui tum clavum regebat Eccleſiæ, negotium tanti momenti variis congregationibus examinandum dedit, legatosque miſit in Angliam ut de cauſa cognoscerent: deciſionem tamen à ſe expectari voluit, ſperans fore ut morâ in longum protractâ ardor ille Henrici libidinoſus, cujus initia violentiora eſſe ſolent, paulatim deferveret. At ille moræ pertœſus, nec faventem denique paſſioni ſuæ à S. Sede expectans ſententiam, emptis plurium Doctorum Pariſienſium ſuffragiis, cauſam quam Pontificis judicio ſubjecerat, decidi juſſit à Cranmero Cantuarienſi Archiëpiſcopo, qui nuptias cum Anna Bolena contrahi legitime poſſe declaravit.

Pontifex tantum & tam publicæ offenſionis delictum dilatâ tantisper poenâ diſſimulavit, ſperans facilius paternâ lenitate reduci poſſe Henricum, quàm rigore judicii. Operâ ad id uſus eſt Franciſci I. qui Joannem de Bellay Archiëpiſcopum Pariſienſem in Angliam delegavit, ut Regi meditati Schismatis horro-

rena

rem incuteret. Motus videbatur Henrici animus, qui & promisit non recessurum se à S. Sedis obedientiâ, si Pontifex Bullam excommunicationis differret.

Novas Pontifex inducias concessit. Post quas cum nihil de Henrico intelligeret, nec spes affulgeret mutationis, tandem in eum fulmen excommunicationis emicuit. Verum est quidem aliquot post dies missum à Rege cursorem, qui nuntiaret consentire eum ut negotium resumatur. Sed serum id tunc erat: nec culpari Pontifex potest nimix precipitantix post factas quatuor annorum inducias.

Henricus acceptâ Clementis Bullâ anceps hæsit aliquantisper. Sed tandem passione prædominante abreptus, *Caput Ecclesie Anglicanæ* declarari se iussit, vetuitque ne quis subditorum Romanam jurisdictionem agnosceret, ac ne Papæ quidem nomen proferret. Quo declaravit nullam se aliam fidei regulam habuisse præter libidinem & vindictam.

Infelix! qui suam & populi Religionem atque salutem postposuit amoris foeminx impudicæ; quam propter violatam non semel prætensi matrimonii fidem, extracto pegmate ad infame mortis supplicium palam damnavit: Deo sic vindicante effusum tot martyrum sanguinem per illum qui effuderat, & per mortem ejus quæ Henricum in Schisma tantamque crudelitatem illecebris suis impulerat.

Per hos impietatis gradus formatum Schisma, quod Angliam à communi matre Ecclesia ad hæc utque tempora dividit. Cujus causa fuit tum Henrici libido, tum ignavia adulatrix Episcoporum: quorum aliquos blanditiis

icitis sibi junxit, alios minis terruit. Hinc factum ut Episcopatu silente, sola (quæ Parliamentum dicitur) Laicorum Curia loqueretur.

Sed quàm abominandi effectus secuti sunt Schisma? Sicâ & securi sævitum in Catholicos; bona Ecclesiarum & Monasteriorum direpta; spiritualis Episcoporum auctoritas conculcata; nec multo post in sacrilegam compensationem amissæ jurisdictionis & fortunarum, Episcopis Monachisque execrabili libertas data nuptiarum. Henricus novâ semper & insatiabili abreptus libidine, uxores tres aut quatuor quas duxerat repudiavit, quarum duæ adulterii fuerunt convictæ. Hæc fuit præclara ista, quæ prætexebatur, morum & disciplinæ reformatio.

§. V.

Reflexiones in præcipuorum Schismatum narratam historiam.

UT Ecclesia Catholica ab inanibus Schismaticorum prætextibus vindicetur, tantum opus est attentè expendere Schismatum historiam. Origo omnium Schismatum semper fuit latens quædam sub larva modestiæ, pietatis, rigoris, impotens animi passio. Non est hæc propria vocatio, veritas, & unitas Apostolorum.

2. In omni Schismate longiùs paulatim progressum est, quàm sub ipsis divisionis initiis credebatur. Primi Schismatum auctores terminum, ad quem cæca multitudo sequentium ducebatur, cautè plerumque & diligenter

ter occultabant, aut etiam aliquando ignorabant ipsi. Præceps unum & insolens factum audaciâ frontem obdurat, incitatque animum, ut quod jam commissum est facinus, ne revocare oporteat, novo superaddito sustentetur: donec rem eò deducat animosa pertinacia, ut jam pedem referre sit pudor; qui est ultimus ad perniciem gradus.

3. Omnia Schismata formata sunt pedentim, & sine sensu populi, qui præcedentibus primùm Magistratibus omnium postremus à fide desciscere solet. Duces verò Schismatum variis propositis tricis quas explanari desiderant, tamdiu cum Apostolica Sede luctantur, donec per captatas studio moras adeo rebellium accessione invalescant, ut Pontificis auctoritatem tutò jam audeant apertèque contemnere. Schismatis futuri indicia patebant oculis omnium, & vox prima reclamantium surdis auribus fuit excepta.

4. Iisdem tricis, fallaciis, artibus, quibus Schismata olim nata sunt, utuntur hodie in Gallia qui Pontifici Ecclesiam docenti parère recusant. An non ergo ex paribus causis pares expectandi timendique sunt effectus? Timorem auget multorum silentium & fallax securitas. Schisma non nascitur, nisi quando non timetur.